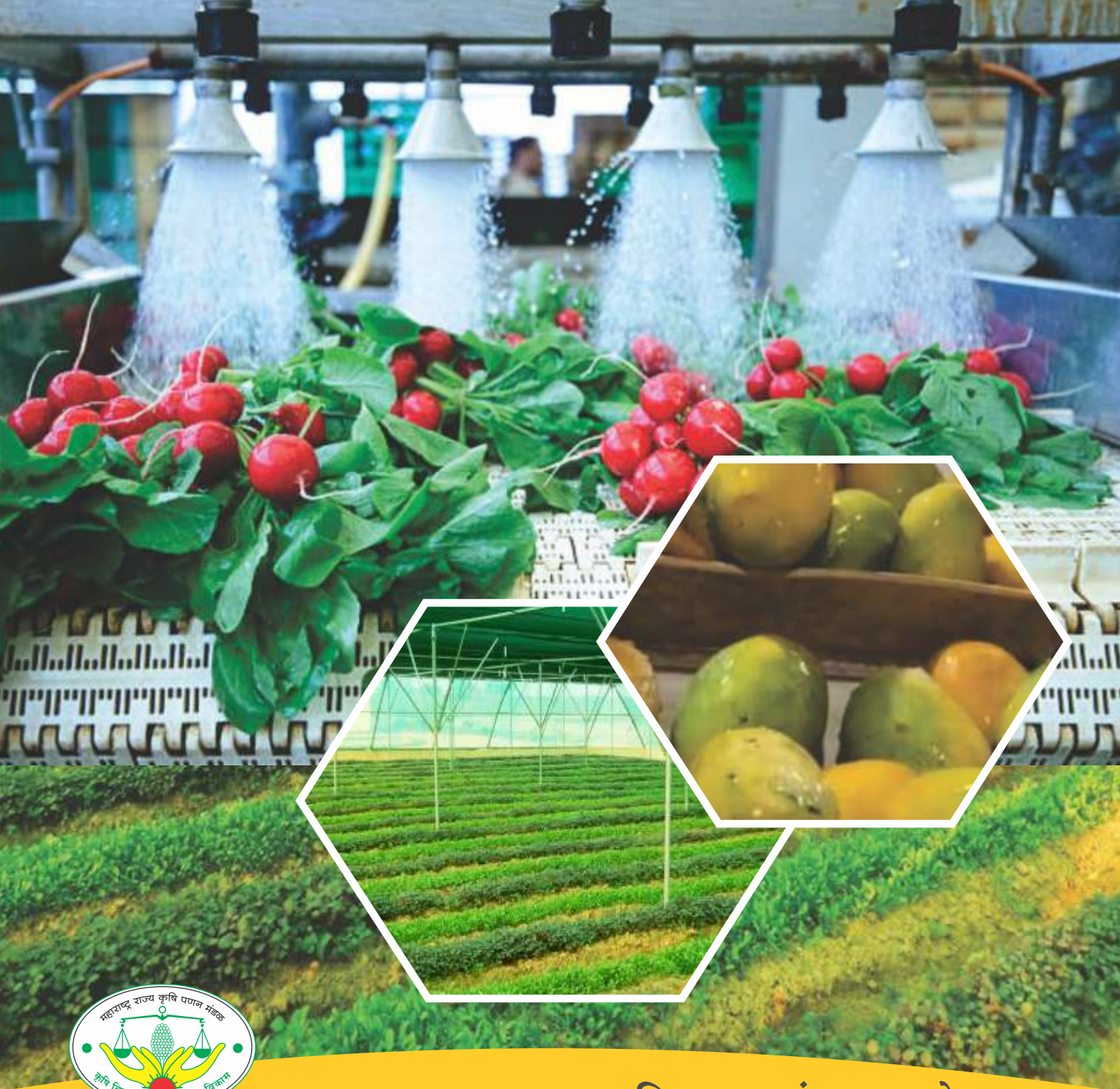

कृषि पणन मित्र

KRUSHI PANAN MITRA

वर्ष १८ वे | अंक १० | पुणे | मराठी मासिक | सप्टेंबर २०२६ | पृष्ठे ५२ | किंमत ₹.२०/-

Vol. 18 | Issue 10 | Pune | Marathi Monthly | September 2026 | Pages 52 | Price ₹. 20/-

MSAMB

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे

सप्टेंबर २०२६ / १ / कृषि पणन मित्र

सप्टेंबर २०२६

वर्ष १८ वे

अंक १० वा

किंमत रु. २०/-

मार्गदर्शक

संजय कदम

कार्यकारी संचालक

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे

संपादक

विनायक कोकरे

सरव्यवस्थापक

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे

कार्यकारी संपादक

अनिमेष पाटील

सहाय्यक सरव्यवस्थापक

(जनसंपर्क व प्रसिध्दी विभाग)

कृषि पणन मित्र मासिक

सहयोगी

सौ. लीना थोपटे, प्रकाश सोलापुरे

सौ. स्वाती देशमुख

मुद्रण

श्री जे प्रिंटर्स प्रायव्हेट लिमिटेड

सदाशिव पेठ, पुणे

मुखपृष्ठ मांडणी

श्री जे प्रिंटर्स प्रायव्हेट लिमिटेड

सदाशिव पेठ, पुणे

वार्षिक वर्गणी

रु. २००/-

कृषि पणन मित्र

सप्टेंबर २०२६

अनुक्रमिका

- संपादकीय / ४
- सदाहरित कृषि क्रांतीमध्ये कृषि प्रक्रिया महत्वाची - विनयकुमार आवटे / ५
- शेडनेट हाऊसची संकल्पना आणि इतिहास - हेमंत जगताप / १०
- आधुनिक निर्जलीकरण तंत्रज्ञान :
स्मार्ट उद्योजकतेचा शाश्वत मार्ग - डॉ. विनायक शिंदे-पाटील / १३
- ब्रँडिंगची ताकद - तुमचे उत्पादन फक्त विकू नका,
ग्राहकांच्या लक्षात ठेवा - नीरज मोदाणी / १७
- शेतमाल प्रक्रिया आणि मूल्यवर्धन :
शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नवाढीचा नवा मार्ग - डॉ. प्रनिल काळे / २२
- भाजीपाला पिकांचे काढणीपश्चात तंत्रज्ञान - सुचित लाकडे / २७
- अन्न प्रक्रिया उद्योगासाठी पॅकेजिंग, प्रकार,
उपयोगिता, सुविधायोग्य साहित्य - डॉ. जगदीश वाडकर / ३३
- फळे व भाजीपाला पिकांचे सुगीपश्चात व्यवस्थापन :
गुणवत्ता संवर्धन, मूल्यवर्धन आणि शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नवाढीची
प्रभावी गुरुकिल्ली - नीरज पाली / ३७
- शेतकरी उत्पादक कंपन्या FPO आणि त्यांचे महत्व
(सामुहिक शेती विकासातून आत्मनिर्भर शेतकऱ्यांकडे वाटचाल)
- सौ. शर्वरी पाटील / ४५
- यशोगाथा- मग्न प्रकल्पाच्या घटक-१ अंतर्गत नवीन नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञान
अर्थसहाय्यातून साकारलेली अभिनव कृषि उपक्रमाची यशस्वी वाटचाल
- सनी काटे / ४९
- पणन वार्ता- / ५०

या अंकातील सर्व मते लेखकांची असून त्यांच्याशी संपादक व महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

Email : prp@msamb.com,

Website : http://www.msamb.com

Mobile App : MSAMB on Playstore and App Store

कृषि पणन मित्र मासिकाचे ऑनलाईन

सभासद होण्यासाठी भेट द्या : www.msamb.com

कृषि पणन मित्र साठी लेख, वर्गणी, जाहिरातींसाठी पत्ता

जनसंपर्क व प्रसिध्दी विभाग, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ,

प्लॉट नं. आर-७, गुलटेकडी, मार्केटयार्ड, पुणे - ४११ ०३७

फोन - (०२०) २४५२८१००, २४५२८२००

अन्न प्रक्रिया उद्योगासाठी पॅकेजिंग, प्रकार, उपयोगिता, सुविधायोग्य साहित्य

डॉ. जगदीश रमाकांत वाडकर
विषय तज्ञ (कृषि विस्तार शिक्षण),
कृषि विज्ञान केंद्र, बुलढाणा
मो. ९४२२९०२२००

पॅकेजिंग (Packaging) म्हणजे कोणतीही वस्तू किंवा उत्पादन सुरक्षित ठेवण्यासाठी, त्याची हाताळणी सुलभ करण्यासाठी आणि ग्राहकांपर्यंत ते चांगल्या स्थितीत पोहोचवण्यासाठी त्याला विविध वेष्टनांमध्ये (जसे की बॉक्स, पिशवी, बाटली किंवा रॅपर) बंद करण्याची किंवा सजवण्याची प्रक्रिया होय.

दुकानात रचून ठेवणे आणि ग्राहकांना वापरणे पॅकेजिंगमुळे सोपे होते.

ब्रँडिंग आणि विक्री वाढवणे (Promotion):

आकर्षक पॅकेजिंग ग्राहकांना आकर्षित करते, ज्यामुळे ब्रँडची बाजारात वेगळी ओळख निर्माण होते आणि विक्री वाढण्यास मदत होते.

अन्न प्रक्रिया उद्योगामध्ये पॅकेजिंगचे महत्त्व

पॅकेजिंगचे महत्त्व: चुकीचे वि. योग्य	
❌ चुकीचे पॅकेजिंग	✅ योग्य पॅकेजिंग
	
❌ ओलावा आत जातो	✅ ओलावा अडवते
❌ उत्पादन खराब होते	✅ उत्पादन सुरक्षित राहते
❌ विक्री कमी	✅ विक्री वाढते
❌ शेल्फ लाईफ कमी	✅ शेल्फ लाईफ जास्त
❌ ग्राहकांचा विश्वास कमी	✅ ग्राहकांचा विश्वास वाढतो

पॅकेजिंगचे मुख्य उद्देश आणि कार्ये खालीलप्रमाणे आहेत:

उत्पादनाचे संरक्षण (Protection):

उत्पादनाचा दर्जा खराब होऊ नये, तसेच धूळ, ओलावा, हवा आणि वाहतुकीदरम्यान होणाऱ्या धक्क्यांपासून त्याचे संरक्षण व्हावे यासाठी पॅकेजिंग महत्त्वाचे असते.

ओळख आणि माहिती (Identification & Information):

पॅकेजिंगवर उत्पादनाचे नाव, ब्रँड, किंमत, वापरण्याची अंतिम तारीख (Expiry Date) आणि त्यातील घटकांची माहिती छापलेली असते, ज्यामुळे ग्राहकाला वस्तूची माहिती मिळते.

हाताळणीत सुलभता (Convenience):

वस्तू एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी वाहून नेणे,

अन्न प्रक्रिया उद्योगामध्ये पॅकेजिंग (Packaging) ही केवळ उत्पादनाला वेष्टन घालण्याची प्रक्रिया नसून, उत्पादनाची गुणवत्ता, सुरक्षितता, टिकाऊपणा, वाहतूक, साठवण आणि बाजारपेठेतील विक्री यांचा महत्त्वपूर्ण आधार आहे.

आजच्या स्पर्धात्मक युगात ग्राहक केवळ उत्पादनाची गुणवत्ता पाहत नाही तर त्याचे पॅकेजिंग, त्यावरील माहिती, आकर्षकता आणि सुरक्षितताही लक्षात घेता. त्यामुळे योग्य पॅकेजिंग हे उत्पादनाच्या यशाचे एक महत्त्वाचे साधन मानले जाते. योग्य पॅकेजिंगमुळे अन्नपदार्थ ओलावा, हवा, प्रकाश,

धूळ, सूक्ष्मजीव, कीटक आणि वाहतुकीदरम्यान होणाऱ्या भौतिक नुकसानापासून सुरक्षित राहतात.

अन्नपदार्थांची गुणवत्ता टिकवून ठेवण्यासाठी पॅकेजिंग अत्यंत आवश्यक आहे. प्रक्रिया केलेल्या अन्नपदार्थांचा रंग, चव, सुगंध, पोत (Texture) आणि पौष्टिक मूल्य योग्य पॅकेजिंगमुळे दीर्घकाळ अबाधित राहते. उदाहरणार्थ, आंब्याचा जॅम किंवा स्ट्रॉबेरी जॅम काचेच्या बरणीत भरल्यास त्याचा नैसर्गिक रंग, चव आणि सुगंध अधिक काळ टिकतो. त्याचप्रमाणे, लाल तिखट, हळद किंवा गरम मसाला यांसारखे मसाले ऑल्युमिनियम लॅमिनेटेड पाऊचमध्ये भरल्यास त्यांचा सुगंध आणि गुणवत्ता अनेक महिन्यांपर्यंत कायम राहतो. भाजलेले शेंगदाणे किंवा चिवडा यांसारखे पदार्थ व्हॅक्युम पॅकिंगमध्ये भरल्यास ते कुरकुरीत राहतात आणि त्यांचा स्वाद टिकून राहतो. अन्नपदार्थ सुरक्षित ठेवण्यासाठी पॅकेजिंगची भूमिका अत्यंत महत्वाची आहे. अन्नामध्ये धूळ, माती, बुरशी, जीवाणू, कीटक किंवा इतर दूषित घटक जाऊ नयेत यासाठी फूड-ग्रेड पॅकेजिंगचा वापर केला जातो. उदाहरणार्थ, टोमॅटो सॉस किंवा फळांचा स्कॅश काचेच्या बाटलीत भरून एअरटाईट झाकण लावल्यास बाहेरील सूक्ष्मजीव आत प्रवेश करू शकत नाहीत. मध (Honey) सीलबंद बाटलीमध्ये भरल्यामुळे त्यामध्ये धूळ किंवा कीटक जाण्याची शक्यता राहत नाही. तसेच निर्जंतुक (Aseptic) पॅकेजिंगमध्ये भरलेले दूध रेफ्रिजरेशनशिवायही अनेक महिने सुरक्षित राहते. योग्य पॅकेजिंगमुळे अन्नपदार्थांचे शेल्फ लाईफ मोठ्या प्रमाणात वाढते. अन्नपदार्थांचा हवा, ओलावा किंवा प्रकाशाशी संपर्क कमी झाल्यास ते लवकर खराब होत नाहीत. उदाहरणार्थ, साध्या पिशवीत भरलेले मसाले दोन ते तीन महिन्यात सुगंध गमावू शकतात, परंतु मल्टी-लेअर लॅमिनेटेड पाऊचमध्ये भरल्यास ते नऊ ते बारा महिने उत्कृष्ट स्थितीत राहतात. त्याचप्रमाणे,

पापड, ड्रायफ्रूट, भाजलेले हरभरे आणि कडधान्ये योग्य पॅकेजिंगमुळे अधिक काळ ताजी राहतात.

ओलावा हा अनेक अन्नपदार्थांचा सर्वात मोठा शत्रू मानला जातो. वातावरणातील आर्द्रतेमुळे बिस्कटे, पापड, वेफर्स, नमकीन आणि मसाले मऊ पडतात किंवा त्यामध्ये गाठी तयार होतात. त्यामुळे अशा पदार्थांसाठी ओलावा-प्रतिरोधक (Moisture Barrier) पॅकेजिंग आवश्यक असते. उदाहरणार्थ, बिस्कटे साध्या प्लास्टिक पिशवीत भरल्यास काही दिवसांत मऊ पडतात; मात्र लॅमिनेटेड फूड-ग्रेड पाऊचमध्ये भरल्यास ती बराच काळ कुरकुरीत राहतात. त्याचप्रमाणे, हळद किंवा तिखट पावडर ऑल्युमिनियम फॉईल लॅमिनेटेड पाऊचमध्ये भरल्यास त्यामध्ये ओलावा प्रवेश करत नाही. हवेमधील ऑक्सिजनमुळे तेलकट पदार्थांची चव आणि गुणवत्ता कमी होऊन ते रॅन्सिड (Rancid) होतात. यामुळे अशा पदार्थांसाठी व्हॅक्युम पॅकेजिंग किंवा नायट्रोजन फ्लशिंगचा वापर केला जातो. उदाहरणार्थ, काजू, बदाम, पिस्ते, शेंगदाणे आणि बटाटा वेफर्स यांचे पॅकेजिंग करताना पॅकेटमध्ये नायट्रोजन गॅस भरला जातो. यामुळे पदार्थ कुरकुरीत राहतात, त्यांची चव टिकते आणि पॅकेट वाहतुकीदरम्यान तुटण्याची शक्यता कमी होते.

प्रकाशाचाही अन्नपदार्थांवर प्रतिकूल परिणाम होतो. सूर्यप्रकाश किंवा कृत्रिम प्रकाशामुळे खाद्यतेल, मसाले आणि काही पेयांचे रंग, सुगंध व पौष्टिक घटक कमी होतात. त्यामुळे अशा उत्पादनांसाठी गडद रंगाच्या बाटल्या किंवा अपारदर्शक (Opaque) पॅकेजिंगचा वापर केला जातो. उदाहरणार्थ, ऑलिव्ह ऑईल किंवा मोहरीचे तेल गडद रंगाच्या काचेच्या बाटलीत भरल्यास त्यांची गुणवत्ता अधिक काळ टिकते. वाहतूक आणि साठवणूक यासाठी देखील पॅकेजिंग अत्यंत उपयुक्त ठरते. मजबूत पॅकेजिंगमुळे उत्पादन एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी सुरक्षितपणे पोहोचते. वाहतुकीदरम्यान होणारे नुकसान कमी होते. उदाहरणार्थ, लोणचे किंवा जॅमच्या काचेच्या बाटल्या कार्डबोर्ड

स्वच्छ बाटली: प्रकाशामुळे नुकसान

अपारदर्शक बाटली: अन्न वाचले

ढिगाऱ्यासह कार्टन बॉक्समध्ये पॅक केल्यास त्या तुटत नाहीत. तसेच स्टॅंड-अप पाऊच किंवा चौकोनी कंटेनर वापरल्यास गोदामात कमी जागेत अधिक उत्पादन साठवता येते.

पॅकेजिंग हे उत्पादनाचे "मूक विक्रेता" (Silent Salesman) म्हणूनही ओळखले जाते. आकर्षक रंगसंगती, सुंदर डिझाईन, दर्जेदार लेबल आणि स्पष्ट माहिती असलेले उत्पादन ग्राहकांचे लक्ष वेधून घेते. उदाहरणार्थ, बाजारात एकाच प्रकारच्या दोन लोणच्याच्या बाटल्या असतील, त्यापैकी एका बाटलीवर आकर्षक लेबल, FSSAI परवाना क्रमांक, पोषणमूल्ये, उत्पादन दिनांक आणि उत्पादकाची माहिती दिलेली असेल, तर ग्राहकांचा त्या उत्पादनावर अधिक विश्वास बसतो आणि त्याची खरेदी होण्याची शक्यता वाढते.

पॅकेजिंगवरील लेबल हे ग्राहकांसाठी माहितीचे महत्त्वाचे माध्यम असते. त्यावर खालील माहितीचा समावेश असतो: उत्पादनाचे नाव व घटक, निव्वळ वजन, उत्पादन दिनांक व बेस्ट बीफोर तारीख, बॅच क्रमांक FSSAI परवाना क्रमांक, उत्पादकाचे नाव व पत्ता, कमाल किरकोळ किंमत (MRP), पोषण मूल्ये वापरण्याच्या सूचना यांचा समावेश असतो. ही माहिती ग्राहकांना योग्य उत्पादन निवडण्यास मदत करते आणि उत्पादनाविषयी विश्वास निर्माण करते.

आजच्या काळात देशांतर्गत तसेच आंतरराष्ट्रीय

बाजारपेठेसाठी दर्जेदार पॅकेजिंग अनिवार्य झाले आहे. निर्यातीसाठी FSSAI, AGMARK, ISO, HACCP यांसारख्या मानकांनुसार फूड-ग्रेड पॅकेजिंग वापरणे आवश्यक असते. उदाहरणार्थ, आंबा पल्प Aseptic Bag-in-Drum मध्ये, मध टेम्पर-प्रूफ काचेच्या बाटल्यांमध्ये आणि हळद पावडर मल्टी-लेयर लॅमिनेटेड पाऊचमध्ये निर्यात केली जाते.

एकूणच, अन्न प्रक्रिया उद्योगामध्ये योग्य पॅकेजिंग ही उत्पादनाच्या गुणवत्तेची हमी, ग्राहकांच्या सुरक्षिततेची खात्री आणि उद्योगाच्या यशाची गुरुकिल्ली आहे. उत्तम दर्जाचे उत्पादन आणि वैज्ञानिक पद्धतीचे पॅकेजिंग यांचा योग्य संगम झाल्यास उत्पादनाची विक्री वाढते, ग्राहकांचा विश्वास संपादन होतो, बाजारपेठ विस्तारते आणि उद्योगाला अधिक आर्थिक लाभ मिळतो. त्यामुळे प्रत्येक अन्न प्रक्रिया उद्योजकाने उत्पादनाच्या स्वरूपानुसार योग्य, फूड-ग्रेड, आकर्षक आणि सुरक्षित पॅकेजिंग साहित्याची निवड करणे अत्यंत आवश्यक आहे.

निष्कर्ष:

अन्न प्रक्रिया उद्योगात योग्य पॅकेजिंग साहित्याची निवड ही उत्पादनाचा प्रकार, साठवण कालावधी, वाहतूक, बाजारपेठ आणि ग्राहकांच्या गरजा लक्षात घेऊन करावी. फूड-ग्रेड, सुरक्षित आणि आकर्षक पॅकेजिंगमुळे उत्पादनाची गुणवत्ता टिकून राहते, बाजारातील स्पर्धात्मकता वाढते आणि ग्राहकांचा

विश्वास मिळतो. आधुनिक पॅकेजिंग तंत्रज्ञान (व्हॅक्यूम, MAP, रिटॉर्ट पाऊच इ.) वापरल्यास शेल्फ लाईफ वाढवून उत्पादनाचे व्यावसायिक मूल्य अधिक उंचावता येते.

पॅकेजिंग साहित्याचे प्रमुख प्रकार (अ) प्लास्टिक पॅकेजिंग			फायदे	
साहित्य	उपयोग	अंदाजे किंमत	1	2
PET बाटली	ज्यूस, शरबत	₹8-25 प्रति नग	हलके	तुटत नाही
HDPE बाटली	तेल, सॉस	₹10-30	कमी खर्च	आकर्षक प्रिंटिंग
स्टॅंड-अप पाऊच	मसाले, ठाळी	₹4-15		
व्हॅक्यूम पाऊच	झायफूट, मसाले	₹8-20		

काचेचे पॅकेजिंगचे प्रमुख प्रकार (ब) काचेचे पॅकेजिंग			(ब) फायदे	
साहित्य	उपयोग	किंमत	1	2
काचेची बाटली	ज्यूस	₹18-50	सुरक्षात्मक आणि सुरक्षित	पुन्हा वापरता येते आणि पुनर्वापरयोग्य
काचेची बरणी	झोणवे	₹20-80	प्रीमियम दर्जा	अवायू टॉयकल संभाव्य आणि तडोबा
मधाची बरणी	मद्य	₹25-70		

धातूचे पॅकेजिंगचे प्रमुख प्रकार (क) धातूचे पॅकेजिंग			फायदे	
साहित्य	उपयोग	किंमत	1	2
टीन कॅन	फळ प्रक्रिया	₹20-70	अवायू टॉयकल संभाव्य आणि तडोबा	प्रीमियम दर्जा
अल्युमिनियम कॅन	बेकरी	₹5-20	अवायू टॉयकल संभाव्य आणि तडोबा	प्रीमियम दर्जा
फॉईल	खाद्यपदार्थ	₹2-10	अवायू टॉयकल संभाव्य आणि तडोबा	प्रीमियम दर्जा

कागदी पॅकेजिंगचे प्रमुख प्रकार (ड) कागदी पॅकेजिंग			फायदे	
साहित्य	उपयोग	किंमत	1	2
कार्टन बॉक्स	वाहतूक	₹15-120	सुरक्षात्मक आणि सुरक्षित	पुन्हा वापरता येते आणि पुनर्वापरयोग्य
क्राफ्ट पेपर पाऊच	धान्य	₹5-20	प्रीमियम दर्जा	अवायू टॉयकल संभाव्य आणि तडोबा
पेपर बॉक्स	मिठाई	₹8-40	अवायू टॉयकल संभाव्य आणि तडोबा	प्रीमियम दर्जा

१००० उत्पादनांसाठी अंदाजित खर्च		
बाब	अंदाजे खर्च	
पाऊच/बाटल्या	₹१८,०००	
लेबल	₹२,५००	
कार्टन	₹६,०००	
टेप व पॅकिंग साहित्य	₹२,०००	
एकूण	₹२८,५००	

अंदाजे पॅकेजिंग खर्च		पॅकेजिंगसाठी आवश्यक साहित्य	
पॅकेजिंग प्रकार	प्रति नग खर्च	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	प्रत्येक पॅकेजिंग
साधा पाऊच	₹ 8	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग
झिपर पाऊच	₹ 18	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग
PET बाटली	₹ 22	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग
काचेची बाटली	₹ 28	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग
काचेची बरणी	₹ 35	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग
लेबल	₹ 2	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग
कार्टन बॉक्स	₹ 40	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग	आवश्यक वस्तु आणि नकाशा प्रिंटिंग

कृषि पणन मित्र

KRUSHI PANAN MITRA

वर्गणीदार / सभासदांसाठी सूचना

- ‘कृषि पणन मित्र’ अंक खात्रीने मिळण्यासाठी आपला पूर्ण पत्ता पिनकोड व मोबाईल नंबर सहित सुवाच्य अक्षरात कळवावा.
- ‘कृषि पणन मित्र’ अंकाचे वितरण दर महिन्याच्या ६ तारखेस साध्या पोस्टाने होते.
- अंक न मिळाल्यास कृषि पणन मंडळ तसेच जवळच्या पोस्ट कार्यालयाशी त्वरित संपर्क साधावा.
- ‘कृषि पणन मित्र’ चा प्रत्येक अंक आमच्या वर्गणीदारांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी आम्ही कटिबद्ध आहोत.

- मनीऑर्डरने वर्गणी पाठविताना पत्ता सविस्तर लिहून संपर्क क्रमांक, मोबाईल क्रमांक द्यावा.
- पिनकोडमुळे अंक वेळेत मिळण्यास मदत होते. तसेच अंक खात्रीशीररित्या वाचकांपर्यंत पोहोचतो.
- अंक मिळण्यात अडचण असल्यास त्वरित कळवा.
- अंकाचा अभिप्राय नोंदविण्यासाठी www.msamb.com या वेबसाईटला भेट द्या.
- सभासद होण्यासाठी मासिकाच्या मागील कव्हरवरील QR Code स्कॅन करावा.
- सर्व वर्गणीदार / सभासद यांना मासिक त्यांनी दिलेल्या पत्त्यावर पाठविण्यात येते.
- अंकाचा दर्जा उच्च ठेवण्याचा आमचा सतत प्रयत्न असतो. आपले मार्गदर्शन त्यासाठी उपयोगी ठरू शकते.

शेतमाल तारण कर्ज योजना

योजनेची वैशिष्ट्ये

- मूग, उडीद, सोयाबीन, धान (भात), तूर, सूर्यफूल, करडई, ज्वारी, बाजरी, मका, गहू, हरभरा (चना), हळद, बेदाणा, वाघ्या घेवडा (राजमा), सुपारी व काजू बी या शेतमालाचा समावेश.
- समाविष्ट शेतमालाचे बाजारभाव अथवा किमान आधारभुत किंमत यापैकी कमी असणाऱ्या दरानुसार होणाऱ्या एकूण किंमतीच्या ७५% पर्यंत तारण कर्ज उपलब्ध.
- बेदाण्यासाठी कमाल ७५% अथवा जास्तीत जास्त रु. ७५००/- प्रति क्विंटल आणि काजू बी व सुपारीसाठी ७५% अथवा रु. १०,०००/- प्रति क्विंटल यापैकी कमी असणारी रक्कम. वाघ्या घेवडा (राजमा) कमाल ७५% अथवा प्रति क्विंटल ३०००/- यापैकी कमी असेल ती रक्कम.
- कर्जाचा व्याज दर केवळ वार्षिक ६%
- तारण कालावधी : ६ महिने (१८० दिवस).
- गोदाम भाडे व इतर खर्च बाजार समिती करणार.
- वखार पावतीवरही तारण कर्ज उपलब्ध.
- तारण योजना राबविण्यासाठी स्वनिधी उपलब्ध नसलेल्या बाजार समित्यांना रुपये ५ लाख अग्रिम उपलब्ध.

योजनेबाबत अधिक माहिती घेण्यासाठी आपल्या नजीकच्या कृषि उत्पन्न बाजार समितीशी संपर्क साधावा.

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ विभागीय कार्यालये

नागपूर :- ०७९२-२७२२९९७, अमरावती :- ०७२९-२५७३५३७, लातूर :- ०२३८२-२९२०६९

छत्रपती संभाजीनगर :- ८४४६८३९५६६, नाशिक :- ०२५३-२५९२९७६, पुणे :- ०२०-२४२६९२५९, रत्नागिरी :- ०२३५२-२९९३२८

कोल्हापूर :- ०२३९-२६५०९६६

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे

मुख्य कार्यालय : प्लॉट नं. आर ७, छत्रपती शिवाजी मार्केटयार्ड, गुलटेकडी, पुणे - ४११०३७

फोन : ०२०-२४५२८१००/२००, Email -msp@msamb.com टोल फ्री क्र - १८०० २३३ ०२४४ वेबसाईट: www.msamb.com

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे

कृषि पणन मंडळ मोबाईल ॲप MSAMB

कृषि पणन मंडळाचे मोबाईल ॲप MSAMB या नावाने गुगल प्ले स्टोर व ॲप स्टोरवर मराठी व इंग्रजी या दोन भाषांमध्ये विनामुल्य उपलब्ध आहे.

मोबाईल ॲपवर खालील माहिती उपलब्ध आहे-

- पणन मंडळामार्फत राबविल्या जाणाऱ्या योजना, प्रकल्प व उपक्रम.
- राज्यातील व इतर राज्यातील बाजार समित्यांमध्ये होणारी शेतमालाची दैनिक आवक व बाजारभाव.
- भौगोलिक मानांकन नोंदणी कक्षबाबत.
- “कृषि पणन मित्र” मासिक.
- राज्यातील बाजार समित्यांबाबत संक्षिप्त माहिती - बाजार समिती प्रोफाईल.
- पणन मंडळाचा हॉर्टिकल्चर एक्सपोर्ट ट्रेनिंग कोर्स.
- तळेगाव दाभाडे, पुणे येथील हॉर्टिकल्चर ट्रेनिंग सेंटर.
- शेतमालाची विक्री अथवा खरेदी करण्यासाठी शेतमाल विक्रेता व खरेदीदार यांची माहिती.
- राज्यातील बाजार समित्यांना दैनिक आवक व बाजारभाव भरण्याची सुविधा.

ॲन्ड्रॉईड (Android) युजर साठी क्यू आर कोड

आयओएस (iOS) युजर साठी क्यू आर कोड

कृषि पणन मित्र

Registered - PRGI. Reg.No. : MAHMAR/2008/28025
Decl No. : SDO/Pune City/SR/35/2023
Print - ISSN 2394-5796. Online-ISSN 2394-580X

पोस्टाचा सवलतीचा दराचा परवाना क्र.
Postal Regd. No. PCE/47/2025-2027
Publication Date : 4th September 2026
Posting Date : 6 th September 2026
Posting at BMI, Pune - PSO. Pune GPO 411001

License to Post without prepayment of postage. No. WPP-64

कृषि पणन मित्र

मासिकात काय वाचाल... ?

- सुगीपश्चात तंत्रज्ञान व कृषि विपणन संधी.
- आंतरराष्ट्रीय बाजार पेठांतील संधी, निर्यात.
- शेतकरी उत्पादक कंपन्यांसाठी उपयुक्त मार्गदर्शन.
- कृषि पणन मंडळाचे विविध उपक्रम.
- कृषि उत्पादनांचे बाजारभाव, तज्ञांचे मार्गदर्शन.
- विविध शासकीय योजना.
- शासन निर्णय व कायद्यातील तरतुदी.

शेतकरी
बंधूसोबत
विविध कार्यकारी
सहकारी संस्था,
ग्रंथालये,
ग्रामपंचायत
कार्यालयांसाठी
उपयुक्त मासिक

आजच मासिकाचे
वर्गणीदार व्हा!

वार्षिक वर्गणी
फक्त रुपये २००/-

वर्गणी भरण्याकरिता नजीकच्या कृषि उत्पन्न
बाजार समितीशी आजच संपर्क साधा

आता कृषि पणन मित्र
मासिकाचे सभासद होण्यासाठी
QR कोड स्कॅन करा अथवा
<http://kpm.msamb.com/>
लिंकद्वारे सभासद व्हा. अथवा
भेट द्या. www.msamb.com

वर्गणी मनीऑर्डर, डिमांड ड्राफ्ट, रोखीने अथवा QR कोड स्कॅन करून भरता येईल. मनीऑर्डर,
डिमांड ड्राफ्ट 'महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे' या नावाने काढावा.

वर्गणी तसेच अधिक माहितीसाठी संपर्क
कार्यकारी संपादक
'कृषि पणन मित्र'
महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ

प्लॉट नं. आर-७, छत्रपती शिवाजी
मार्केटयार्ड, गुलटेकडी, पुणे - ४११ ०३७
फोन : ०२०-२४५२८१००/२००
Email - prp@msamb.com

टोल फ्री क्र. - १८०० २३३ ०२४४

वेबसाईट: www.msamb.com

कृषि पणन क्रांती शेतकऱ्यांची प्रगती

प्रेषक

संपादक

'कृषि पणन मित्र'

महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ,

प्लॉट नं. आर-७, गुलटेकडी मार्केटयार्ड, पुणे-४११ ०३७

प्रति

पिन

'कृषि पणन मित्र' हे मासिक मालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ यांचेसाठी मुद्रक चंद्रशेखर दिगंबर जोशी यांच्या श्री जे प्रिंटर्स प्रायव्हेट लिमिटेड,
१४१६, सदाशिव पेठ, पुणे ४११०३० येथे छापून प्रकाशक श्री. अनिमेष पंडीतराव पाटील यांनी प्लॉट नं. आर-७, छत्रपती शिवाजी मार्केटयार्ड,
गुलटेकडी, पुणे ४११०३७ येथे प्रसिध्द केले. संपादक - विनायक विठ्ठलराव कोकरे

'Krusha Panan Mitra' monthly is owned by Maharashtra State Agricultural Marketing Board,
Published by Animesh Panditrao Patil at office Plot No. R-7, Chhatrapati Shivaji Market Yard, Gultekadi, Pune -411037
Printed by Chandrashekhar Digambar Joshi at Shree J Printers Private Limited, 1416, Sadashiv Peth, Pune - 411030.
Editor : Vinayak Vitthalrao Kokare